

**FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN**

August 2023

**Rigsrevisionens notat om
beretning om**

Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS

Vedrører:**Statsrevisorernes beretning nr. 15/2022 om Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS**

Miljøministerens redegørelse af 22. juni 2023

Forsvarsministerens redegørelse af 27. juni 2023

27. juli 2023

RN 711/23

1. Rigsrevisionen gennemgår i dette notat de initiativer, som ministrene har iværksat eller vil iværksætte som følge af Statsrevisorernes bemærkninger og beretningens konklusioner. Dette sker med henblik på at vurdere, om ministeriernes initiativer adresserer den kritik, der fremgår af Statsrevisorernes bemærkninger og Rigsrevisionens beretning.

 Konklusion

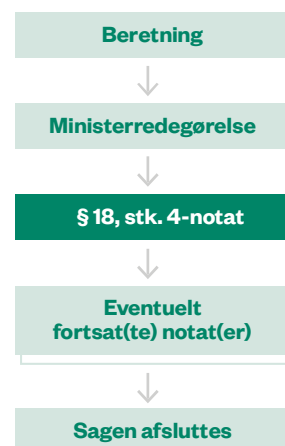
Miljøministeren oplyser, at ministeren ser med stor alvor på de rejste kritikpunkter. Der er tale om fejl og mangler, som skal rettes op så hurtigt som muligt. Forsvarsministeren oplyser, at ministeren tager den rejste kritik alvorligt.

Miljøministeren har indskærpet over for KL, at kommunerne skal føre tilsyn med, at vandforsyningerne udfører de påkrævede tests for PFAS i drikkevandet. Miljøministeriet har desuden øget overvågningen af den kemiske tilstand i vandløb. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende og vurderer, at disse dele af sagen kan afsluttes.

Forsvarsministeriet har identificeret og sender PFAS-holdige skumvæsker af ældre dato til destruktion. Ministeriet har desuden ændret procedurerne for orienteringen af de kommunale tilsynsmyndigheder, så kommunerne straks orienteres, når der konstateres en PFAS-forurening. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende og vurderer, at disse dele af sagen kan afsluttes.

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen og orientere Statsrevisorerne om:

- Miljøministeriets udarbejdelse af et administrationsgrundlag for et risikobaseret tilsyn
- Miljøministeriets opdatering af administrationsgrundlaget for import af affald til bortskaffelse
- Miljøministeriets opdatering af en vejledning om udledning af PFOS og ministeriets etablering af en ny praksis for overvågning af PFAS fra affaldsdepoter

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

- Miljøministeriets arbejde med at afklare, om kravene til udledning af de mest problematiske PFAS-stoffer i spildevand kan strammes yderligere
- Forsvarsministeriet arbejde med at sikre spildevandstilladelser til den aktuelle aktivitet på ministeriets brandøvelsespladser
- Forsvarsministeriets screening af de forpagtede arealer for PFAS-forurening.

I. Baggrund

2. Rigsrevisionen afgav i april 2023 en beretning om Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS i perioden 2007-2021.

3. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, kritiserede de Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS i perioden 2007-2021. Indsatsen havde været så utilstrækkelig og langsommelig, at miljøet og danskernes sundhed havde været udsat for en unødigt risiko.

Statsrevisorerne fandt, at Miljøministeriets indsats for at kontrollere og overvåge samt Forsvarsministeriets indsats for at begrænse anvendelse og udledning af PFAS og ministeriets håndtering af forureninger havde været helt utilstrækkelig.

4. Hele sagen og dens dokumenter kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

5. Bilag 1 viser Folketingets behandling af beretningen.

II. Gennemgang af ministrenes redegørelser

Miljøministeriets risikobaserede tilsyn

6. Statsrevisorerne kritiserede, at Miljøministeriet først havde ført tilsyn med PFOS 7 år efter, at PFOS generelt blev forbudt, og først havde ført tilsyn med anvendelse af brandskum 10 år efter, at det blev forbudt.

Det fremgik af beretningen, at Miljøministeriet ikke havde baseret sit tilsyn med PFOS på en dokumenteret risikovurdering.

7. Miljøministeren oplyser, at Miljøstyrelsen vil udarbejde et administrationsgrundlag for et risikobaseret tilsyn. Ministeren oplyser desuden, at Miljøstyrelsen vil prioritere tilsynet med de regulerede PFAS-stoffer.

8. Rigsrevisionen vil følge Miljøministeriets udarbejdelse af et administrationsgrundlag for et risikobaseret tilsyn.

Miljøministeriets sagsbehandling af import af affald med PFOS til bortskaffelse

9. Det fremgik af beretningen, at Miljøstyrelsens sagsbehandling af import af affald med PFOS til bortskaffelse på en virksomhed ikke var sket på et sikkert grundlag.

10. Miljøministeren oplyser, at Miljøstyrelsen er ved at gennemgå sin praksis for behandling af sager vedrørende import af affald til bortskaffelse. Styrelsen forventes at have et opdateret administrationsgrundlag på plads i sommeren 2023.

11. Rigsrevisionen vil følge Miljøministeriets arbejde hermed.

Miljøministeriets krav til overvågning af PFAS fra affaldsdepoter

12. Statsrevisorerne hæftede sig bl.a. særligt ved, at Miljøstyrelsen ikke havde fastsat krav om, at affaldsdepoter skulle analyseres for PFAS.

13. Miljøministeren oplyser, at affaldsdepoter er et eksempel på et område, hvor Miljøstyrelsen skulle have været mere opmærksom og sat tidligere ind. Ministeren oplyser, at Miljøministeriet er ved at opdatere en vejledning med vejledende værdier for udledning af PFOS fra affaldsdepoter, og at det også undersøges, om yderligere PFAS-stoffer kan inkluderes.

Miljøministeren oplyser videre, at Miljøstyrelsen har igangsat en ny praksis for overvågning af PFAS fra affaldsdepoter.

14. Rigsrevisionen vil følge Miljøministeriets initiativer.

Miljøministeriets overvågning af drikkevand, overfladevand og spildevand

15. Statsrevisorerne hæftede sig bl.a. særligt ved, at Miljøministeriet ikke havde gjort brug af de muligheder for overvågning af PFAS i drikkevand, overfladevand og spildevand, som lovgivningen giver.

Drikkevand

16. Det fremgik af beretningen, at 75 % af de danske vandværker havde testet for PFAS i perioden 2015-2021. Det betød, at 772 vandværker ikke havde testet for PFAS i perioden. Det fremgik videre, at Miljøministeriet i 2022 havde stillet krav om, at vandværker skulle have testet deres drikkevand for 4 PFAS senest den 1. marts 2023.

17. Miljøministeren oplyser, at Miljøministeriet i maj 2023 har indført krav om tests for 10 nye PFAS i drikkevandet, så vandforsyningerne skal kontrollere for i alt 22 PFAS-stoffer. Ministeren oplyser desuden, at det ikke er i orden, hvis der er vandforsyninger, som ikke får testet for stofferne. Ministeren har drøftet dette med KL på et møde om kommunernes tilsynspligt og har indskærpet, at der skal rettes op på dette. KL har orienteret ministeren om, at KL har kontaktet kommunerne og bedt dem om at følge op over for de vandforsyninger, som ikke har indberettet kontrol af de påkrævede PFAS-stoffer.

18. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at miljøministeren har indskærpet over for KL, at kommunerne skal føre tilsyn med, at vandforsyningerne udfører de påkrævede tests for PFAS-stoffer i drikkevandet. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Overfladevand

19. Statsrevisorerne hæftede sig bl.a. særligt ved, at den kemiske tilstand for 99 % af de danske vandløb var ukendt.

Det fremgik af beretningen, at Miljøministeriet kendte den kemiske tilstand for ca. 200 km vandløb, og at ministeriet ville overvåge 1.000 km vandløb til brug for de kommende vandmiljøplaner for perioden 2021-2027.

20. Miljøministeren oplyser, at Miljøministeriet har øget overvågningen i perioden 2021-2023. Overvågningen skal sikre viden om tilstanden i de vandområder, hvor ministeriet ikke måler for miljøfarlige stoffer. Overvågningen skal på sigt også bidrage til, at vi ikke har områder i Danmark, som er i en ukendt kemisk tilstand.

21. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Miljøministeriet har øget overvågningen af den kemiske tilstand i vandløb. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Spildevand

22. Det fremgik af beretningen, at Miljøministeriet ikke havde reageret på, at kommunerne ikke havde stillet krav til renseanlægs udledninger af PFOS indtil 2021. Det fremgik videre af beretningen, at ministeriet i en bekendtgørelse havde stillet krav til kommunale miljømyndigheder om, at de skulle fastsætte vilkår i tilladelser til renseanlæg, der sikrede, at udledninger af PFOS ikke overskred grænseværdien.

23. Miljøministeren oplyser, at Miljøministeriet i samarbejde med "Partnerskab for miljøfarlige stoffer" vil se på, om kravene til udledning af de mest problematiske miljøfarlige stoffer, herunder de mest problematiske PFAS, kan strammes yderligere.

24. Rigsrevisionen vil følge Miljøministeriets arbejde med at afklare dette.

Forsvarsministeriets brug af brandskum med PFOS

25. Statsrevisorerne hæftede sig bl.a. særligt ved, at der var indikationer på, at Forsvarsministeriet havde lagret brandskum med PFOS 11 år efter, at det var blevet forbudt.

26. Forsvarsministeren oplyser, at der i november 2022 blev igangsat et arbejde med at identificere eventuelle PFAS-holdige skumvæsker af ældre dato, eller hvor der kunne være tvivl om indhold, fordi der manglede en mærkning på Forsvarets lagre. Dette arbejde er nu afsluttet, og alle identificerede væsker sendes til destruktionsanlæg.

27. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Forsvarsministeriet har identificeret og sender PFAS-holdige skumvæsker af ældre dato til destruktionsanlæg. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes. Rigsrevisionen bemærker desuden, at ministeriet generelt arbejder på at udfase PFAS-holdigt brandskum.

Forsvarsministeriets spildevandstilladelser

28. Statsrevisorerne hæftede sig bl.a. særligt ved, at Forsvarsministeriet ikke kunne dokumentere, at ministeriet havde lovpligtige tilladelser til spildevandsudledning på 42 ud af 47 brandøvelsesområder.

29. Forsvarsministeren oplyser, at Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse i 2021 igangsatte et arbejde med at skabe overblik over ministeriets miljøgodkendelsespligtige aktiviteter samt tilhørende miljøgodkendelser og spildevandstilladelser. Rigsrevisionens kritik har imidlertid givet ministeren anledning til at indskærpe over for Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, at arbejdet med at indhente de manglende spildevandstilladelser skal prioriteres højt. Det er ministerens forventning, at Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse inden årets udgang vil have sendt ansøgninger om spildevandstilladelser til kommunerne. Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse vil efterfølgende også sikre, at alle øvrige spildevandstilladelser er gældende og opdaterede.

30. Rigsrevisionen vil følge Forsvarsministeriets arbejde med at sikre spildevandstilladelser til den aktuelle aktivitet på ministeriets brandøvelsespladser.

Forsvarsministeriets orientering af kommuner og forpagtere

31. Statsrevisorerne påtalte, at Forsvarsministeriet ikke straks havde underrettet kommunale myndigheder om forurening med PFAS. I gennemsnit var de kommunale myndigheder først blevet orienteret 11 måneder efter, at forureningen blev konstateret. Ministeriet havde heller ikke i tide orienteret forpagtere af ministeriets arealer om risikoen for PFAS-forurening. Dette var i gennemsnit først sket 4 år efter, at en undersøgelsesrapport var blevet udarbejdet.

Kommuner

32. Forsvarsministeren oplyser, at Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har ændret procedurerne for orientering af de kommunale tilsynsmyndigheder, så kommunerne orienteres straks, når der konstateres en PFAS-forurening.

33. Rigsrevisionen finder Forsvarsministeriets initiativ tilfredsstillende og vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Forpagtere

34. Forsvarsministeren oplyser, at ministeren i april 2023 traf beslutning om et midlertidigt ophør af alle forpagtningsaftaler om afgræsning og hø til foder ud fra et forsigtighedsprincip.

Forsvarsministeren oplyser desuden, at Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har iværksat screeningsundersøgelser med bistand fra en ekstern rådgiver for at teste græsset og dyrenes drikkevand for PFAS-forurening på de pågældende arealer.

Forsvarsministeren oplyser, at Statsrevisorerne vil blive orienteret om resultaterne af PFAS-screeningerne af de forpagtede arealer.

Forsvarsministeren oplyser endvidere, at Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse i maj 2023 har tilbudt forpagterne at genindtræde i aftalerne på nye, særlige vilkår og ved at underskrive en tillægsaftale. Den nye aftale forbyder fx forpagtere med græssende kvæg og får at omsætte dyrenes kød og mælk til fødevarer og at bruge hø til foder, før der foreligger et resultat af de igangsatte PFAS-screeninger.

35. Rigsrevisionen vil følge resultatet af Forsvarsministeriets screening af de forpagtede arealer for PFAS-forurening.

Birgitte Hansen

Bilag 1. Folketingets behandling af beretningen

Beretning (nr.), dato for Statsrevisorernes mødebehandling og ministerredegørelse(r)	Behandlet i udvalg	Teknisk gennemgang ved Statsrevisorerne og Rigsrevisionen	Udvalgs-spørgsmål (nr.)	Indkaldt til samråd	Statsrevisorerne har holdt møde med ministeren	§ 20-spørgsmål
Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS (nr. 15/2022) 24-04-2023 Ministerredegørelser: Miljøministeren: 22-06-2023 Forsvarsministeren: 27-06-2023	Finansudvalget: 04-05-2023 Miljø- og Fødevarerudvalget: 26-04-2023	Miljø- og Fødevarerudvalget: 24-05-2023		Miljø- og Fødevarerudvalget: 25-05-2023		